

Asumisen ja sosiaaliturvan pieni sanasto

vasta Suomeen muuttaneelle

Sisältö

■ 1. Taloyhtiö	4
■ 2. Vuokrasopimus	6
■ 3. Hyvä tietää vuokralaisena	8
■ 4. Ongelmia asumisessa	12
■ 5. Tietoa sosiaaliturvasta	14
Ensisijaiset etuudet	16
Viimesijaiset etuudet	18
Vuokran maksu ja perustoimeentulotuki	20
Huomioi nämä asiat jos saat etuuksia.	21
■ 6. Maksuongelmat.....	22

Saatesanat

Tähän sanastoon on koottu 69 tärkeää sanaa, jotka liittyvät Suomessa asumiseen ja Suomen sosiaaliturvaan. Kun ihminen muuttaa uuteen maahan joutuu hän opettelemaan uusia käytänteitä ja sanoja. Jotkut sanat uudessa maassa voivat olla tuntemattomia, eikä niitä löydy suoraan omasta kielestä. Tällaiset sanat tarvitsevat tarkennusta ja selvennystä siitä, mitä ne oikeastaan tarkoittavat. Tämä pieni sanastovihkonen on tehty erityisesti vasta Suomeen muuttaneille pakolaisille. Sanaston tarkoitus on auttaa Suomeen muuttaneita ihmisiä oppimaan suomalaisen sosiaaliturvan termistöä ja ymmärtämään termien merkityksiä.

Vihkosta löytyy arabian, tigrinjan, kurdi soranin ja swahilin (kongon swahili) kieliset versiot, ja ne ovat ladattavissa PDF-versioina Sininauhasäätiön verkkosivuilta. Sanastosta löydät myös puhutut videot viidellä eri kielellä. Videot on suunnattu erityisesti luku- ja kirjoitustaidottomille. Videot löytyvät Sininauhasäätiön YouTube-kanavalta.

Tämä materiaali on tuotettu Euroopan unionin turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto AMIF:n rahoituksella.

Taitto ja kuvitus: Emilia Musturi

1. Taloyhtiö

Taloyhtiö / asunto-osakeyhtiö

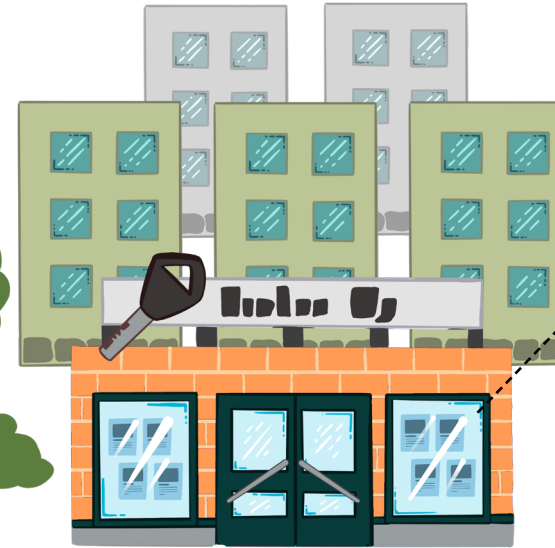
Suomessa esimerkiksi kerrostalot ovat taloyhtiöitä eli asunto-osakeyhtiöitä. Ihmiset, jotka omistavat asuntoja talo-yhtiössä, omistavat siis osan taloyhtiöstä. Yhtiön asioista päättää asuntojen omistajien valitsema hallitus. Hallituksen tehtävänä on huolehtia siitä, miten taloyhtiön asioita hoidetaan ja miten taloyhtiön asunnot pidetään hyvässä kunnossa. Isoista asioista, kuten talon remonteista päättää asuntojen omistajat ja taloyhtiön hallitus yhdessä. Taloyhtiön hallituksessa on asunnon omistajia sekä isännöitsijä.

Isännöitsijä

Isännöitsijä huolehtii taloyhtiön hallinnosta. Hän on taloyhtiön hallituksen palkkaama henkilö. Hän esimerkiksi ylläpitää asukasrekisteriä, hoitaa taloyhtiön raha-asioita, ja valmistelee ehdotukset taloyhtiön remonteista. Päätökset taloyhtiön remonttien toteuttamisesta tekee aina taloyhtiön hallitus ja asukkaat.

Huoltoyhtiö / kiinteistöhuolto

Huoltoyhtiö korjaa esimerkiksi talon ja asuntojen rakenteissa olevia vikoja sekä pitää yhteiset alueet ja tilat siistinä.

Vuokrataloyhtiö

Vuokrataloyhtiö on yhtiö, joka omistaa taloja ja vuokraa niissä olevia asuntoja muille ihmisille. Usein kaupungeilla ja kunnilla on oma vuokrataloyhtiö.

Yksityinen vuokranantaja

Yksityinen vuokranantaja on asunnon omistaja, joka vuokraa asunnon muille ihmisille.

Vuokralainen

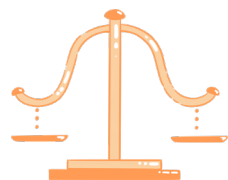
Vuokralainen on henkilö, joka vuokraa asunnon sen omistajalta eli vuokranantajalta.

2. Vuokrasopimus

Vuokrasopimus

Vuokrasopimus on vuokralaisen ja vuokranantajan välinen kirjallinen sopimus. Sopimuksella vuokralainen ja vuokranantaja sopivat esimerkiksi vuokran suuruudesta ja vuokra-ajasta.

Kun allekirjoitat vuokrasopimuksen, sitoudut vuokranantajan kanssa sopimuksessa sovittuihin asioihin ja lakiin, joka määrittää vuokra-asumisen säännöt.

AHVL = asuinhuoneenvuokralaki

AHVL on lyhenne sanasta asuinhuoneenvuokralaki. Laki ja vuokrasopimus yhdessä määrittävät vuokra-asumisen säännöt. Vuokrasopimuksen irtisanomisaika on määritetty asuinhuoneenvuokralaissa eli on AHVL:n mukainen.

Vuokra

Vuokra on rahasumma, jonka vuokralainen maksaa vuokranantajan tilille korvauksena siitä, että saa asua asunnossa. Vuokra maksetaan yleensä kerran kuukaudessa tilisiirtona.

				1	2				
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29	30	31	

Määräaikainen vuokrasopimus

Määräaikainen vuokrasopimus on voimassa sen alkamispäivästä päättämispäivään asti. Kun sopimus on allekirjoitettu, ei vuokralainen tai vuokranantaja voi lopettaa sitä ennen sopimuksen päättämispäivää (joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta).

Jos allekirjoitat määräaikaisen vuokrasopimuksen, maksat **vuokraa** sopimuksen päättämispäivään asti. Sinulla on

oikeus asua asunnossa päättämispäivään asti.

					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

Toistaiseksi voimassa oleva vuokrasopimus

Toistaiseksi voimassa olevaan vuokrasopimukseen on merkitty vain asunnon vuokrauksen alkamispäivämäärä.

Jos sinulla on toistaiseksi voimassa oleva vuokrasopimus, se on voimassa, kunnes vuokranantaja tai sinä haluatte irtisanoa sopimuksen ja sopimuksen irtisanomisaika loppuu.

Irtisanominen

Irtisanominen tarkoittaa sitä, että lopettaa toistaiseksi voimassa olevan vuokrasopimuksen. Irtisanomisen voi tehdä joko vuokralainen tai vuokranantaja kirjallisesti.

		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

Irtisanomisaika

Kun toistaiseksi voimassa oleva vuokrasopimus irtisanoetaan, päättyy sopimus aina vasta tietyn ajan kuluttua irtisanomisesta. Tätä aikaa kutsutaan irtisanomisajaksi. Vuokralainen saa asua asunnossa irtisanomisajan loppuun asti.

Laissa on määritelty eri irtisanomisajat vuokralaiselle ja vuokranantajalle. **Vuokralaisen** irtisanomisaika on yksi kalenterikuukausi. Esimerkiksi jos irtisanot vuokrasopimuksen tammikuun 15. päivä, maksat **vuokraa** helmikuun loppuun asti.

Vuokranantajan irtisanomisaika on kolme kalenterikuukautta, jos vuokrasopimus on kestänyt alle vuoden. Jos vuokrasopimus on kestänyt yli vuoden, vuokranantajan irtisanomisaika on kuusi kalenterikuukautta.

Kalenterikuukausi

Kalenterikuukausi on yksi kokonainen kalenterissa mainittu kuukausi sen ensimmäisestä päivästä viimeiseen päivään. Esimerkiksi tammikuu.

Vuokravakuus / takuuvuokra

Vuokravakuus on pantti, jonka vuokralainen maksaa vuokranantajan tilille ennen kuin muuttaa asuntoon asumaan. Vuokralainen saa takuuvuokran takaisin, kun hän muuttaa asunnosta pois.

Jos vuokralainen ei ole maksanut kaikkia vuokria, voi vuokranantaja ottaa takuuvuokrahasta maksamattomat vuokrat. Vuokranantaja voi myös käyttää takuuvuokraa vuokralaisen rikkomien paikkojen korjaamiseen. Tällaisissa tilanteissa vuokralainen ei saa takuuvuokrarahaa itselleen.

Lain mukaan vuokravakuus voi olla enintään kolmen kuukauden vuokran suuruinen.

3. Hyvä tietää vuokralaisena

Muuttoilmoitus

Muuttoilmoitus tehdään aina kun muutetaan asumaan toiseen asuntoon.

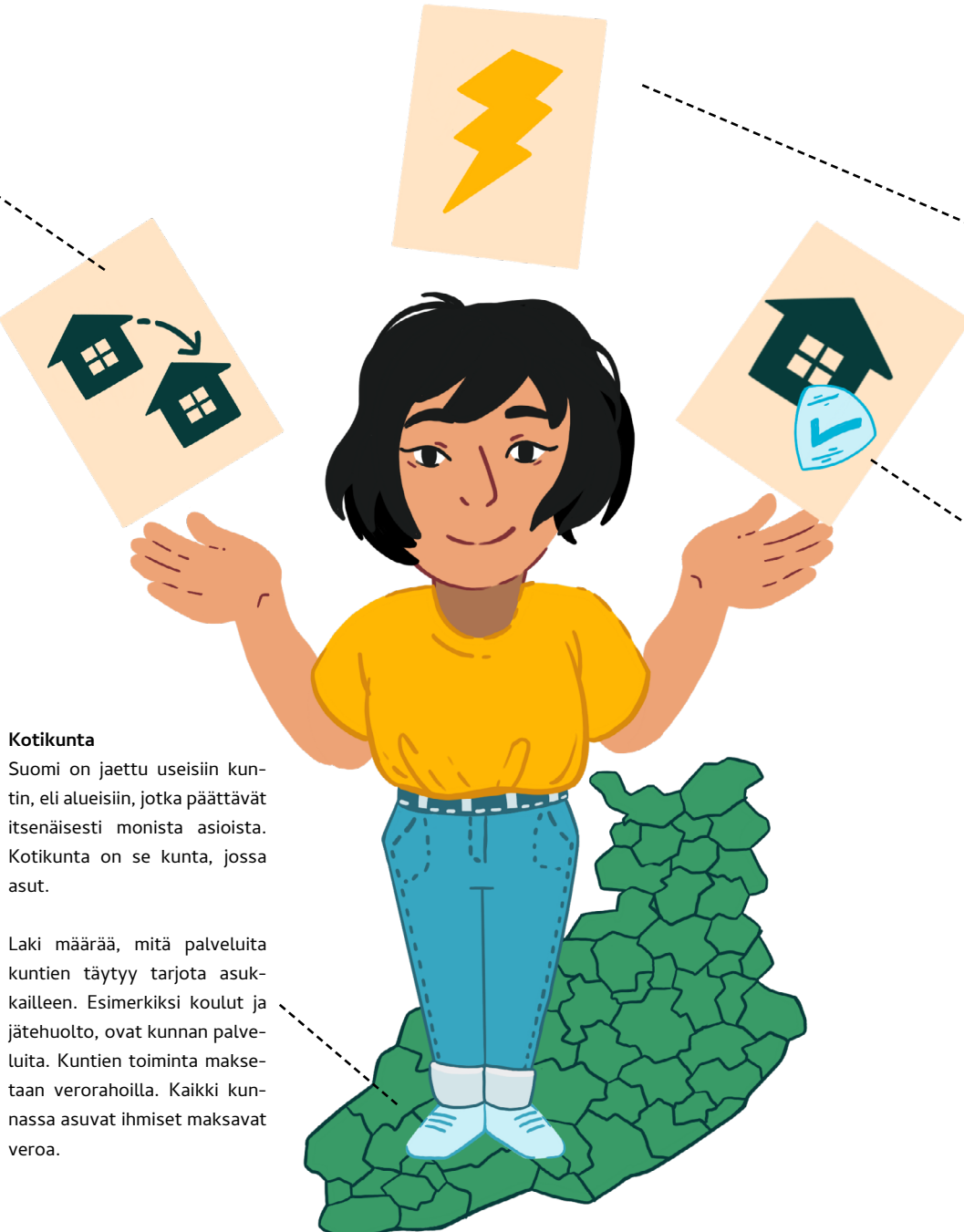
Ilmoita muutosta postille, taloon, josta muutat, ja taloon, johon muutat, sekä digi- ja väestötietovirastoon.

Digi- ja väestötietovirasto

Digi- ja väestötietovirasto eli DVV on Suomen valtion virasto. Sen tehtävänä on esimerkiksi pitää yllä väestorekisteriä, eli rekisteriä ihmisistä, jotka asuvat Suomessa. Väestorekisterin ylläpitäminen on tärkeä, sillä se auttaa esimerkiksi valtiota ja kuntia niiden toiminnassa. Laki määrää tarkasti, mitä tietoja virasto saa kerätä ja säilyttää, ja kenelle tietoja saa jakaa.

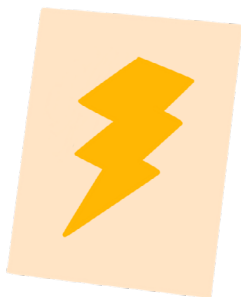
Tee muuttoilmoitus Digi- ja väestötietovirastoon kun muutat.

Kotikunta

Suomi on jaettu useisiin kuntiin, eli alueisiin, jotka päättävät itsenäisesti monista asioista. Kotikunta on se kunta, jossa asut.

Laki määrää, mitä palveluita kuntien täytyy tarjota asukkaalleen. Esimerkiksi koulut ja jätehuolto, ovat kunnan palveluita. Kuntien toiminta maksetaan verorahoilla. Kaikki kunnassa asuvat ihmiset maksavat veroa.

Sähkösopimus

Sähkösopimus on vuokralaisen tekemä sopimus sen sähköyhtiön kanssa, jonka hän itse valitsee.

Asuntoosi ei tule sähköä, jos sinulla ei ole voimassa olevaa sähkösopimusta.

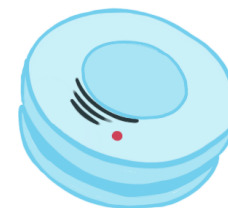
Kotivakuutus

Kotivakuutus on sopimus kodin vahinkojen varalta. Kun vakuutuksen ottaja maksaa säännöllisen vakuutusmaksun vakuutusyhtiölle, voi vakuutusyhtiö korvata esimerkiksi vahingossa rikkoutuneita tavaroita. Vahingon sattuessa vakuutuksen ottaja maksaa usein tietyn summan vahingosta itse. Tätä summaa kutsutaan omavastuuksi.

Vuokralainen tekee sopimuksen sen vakuutusyhtiön kanssa, jonka hän itse valitsee. Eri vakuutusyhtiöllä on erilaisia vakuutuksia.

Tarkasta aina ennen sopimuksen ottamista, mitä oma vakuutuksesi korvaa.

Kotivakuutus on vapaaehtoinen, mutta moni vuokralainen ei suostu vuokraamaan asuntoa, jos vuokralaisella ei ole kotivakuutusta.

Palovaroitin

Palovaroitin on laite, joka reagoi savuun piippaamalla. Kun palovaroitin piippaa, se on merkki siitä, että asunnossa tai talossa voi olla tulipalo. Jokaisessa kodissa pitää olla palovaroitin.

Vuokralaisena sinun pitää itse varmistaa, että kodissasi on toimiva palovaroitin.

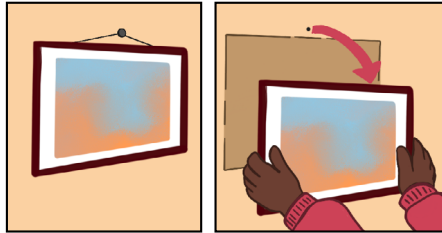
Kotirauha

Kotirauha on Suomen perustuslaissa määritelty oikeus. Se tarkoittaa, että jokainen ihminen saa elää rauhassa omassa kodissaan. Esimerkiksi kukaan ei saa tulla kotiisi kysymättä sinulta lupaa. Laissa on määritelty tiettyjä poikkeuksia, jolloin esimerkiksi viranomaisella on oikeus tulla hätätilanteessa asuntoon.

Järjestyssäännöt

Järjestyssäännöt ovat ohjeet ja neuvot kaikille talon asukkaille siitä, mitä talossa saa tehdä ja mihin aikaan. Säännöt ovat olemassa, jotta sinulla ja talon muilla asukkailla olisi hyvä ja turvallinen olo asua talossa. Ohjeet koskevat talon asukkaiden omia asuntoja sekä talon yhteisiä tiloja.

Tavanomainen kuluminen

Tavanomainen kuluminen tarkoittaa ajan myötä asunnossa syntyvää pintojen kulumista. Tavanomaista asunnon pintojen kulumista on esimerkiksi se, että tauluista tai lamppuista jää jäljet seinään, tai huonekalut jättävät jälkiä lattiaan tai seinään. Tavanomaisesta kulumisesta syntyviä jälkiä sinun ei tarvitse korvata vuokranantajalle.

Korvausvelvollisuus

Korvausvelvollisuus tarkoittaa sitä, että vuokralaisen täytyy maksaa vuokranantajalle, jos hän on rikkonut vahingossa tai tahallaan asunnossa jotain.

Jos asunnon rakenteisiin tai esimerkiksi keittiön tai kylpyhuoneen kiinteään varustukseen tapahtuu vahinko, sinun täytyy korvata se itse. Jos sinun vieraasi tai ystäväsi rikkoo asunnossa jotain, olet vuokralaisena myös siitä vastuussa.

Muuttosiivous

Muuttosiivous tarkoittaa asunnon puhdistusta ja siivousta silloin, kun muutat asunnosta pois. Muuttosiivouksessa asunto puhdistetaan tarkasti, jotta se on siisti ja puhdas seuraavalle asukkaalle. Muuttosiivouksessa pestään muun muassa uuni, uunin tausta, jääkaappi, kaapit, pyyhitään seinät ja lattiat.

Asunnon tulee olla muuton jälkeen vähintään samassa kunnossa kuin silloin, kun muutit sinne asumaan.

4. Ongelmia asumisessa

Vikailmoitus

Vikailmoitus tehdään talon huoltoyhtiölle ja vuokranantajalle, jos asunnossa ilmenee vikoja tai ongelmia. Vikoja, joista sinun vuokralaisena täytyy ilmoittaa, ovat muun muassa asunnon lämmitykseen, putkiin, ikkunoihin ilmanvaihtoon ja veteen liittyvät ongelmat.

Vesivahinko

Vesivahinko voi syntyä esimerkiksi niin, että vettä valuu lattialle paljon ja se pääsee valumaan lattiapinnan alle. Vesivahinko voi myös johtua siitä, että jokin putki vuotaa tai vesihana on rikki. Vesivahinko vahingoittaa asuntoa ja voi aiheuttaa asukkailla terveysongelmia. Vesivahinkojen korjaaminen voi olla hyvin kallista. Jos kotonasi tapahtuu vesivahinko, ilmoita asiasta heti huoltoyhtiölle ja vuokranantajalle.

Valitus (isännöitsijälle)

Valitus on talon asukkaan kirjallinen ilmoitus isännöitsijälle silloin, jos toinen asukas on aiheuttanut häiriötä tai rikkonut yhteisiä järjestyssääntöjä. Isännöitsijä selvittää asiaa, ja hän voi antaa huomautuksen tai varoituksen henkilölle, joka on aiheuttanut häiriötä.

Varoitus

Varoitus on isännöitsijän tai vuokranantajan lähettämä kirje asukkaalle silloin, jos asukas ei ole noudattanut vuokralaisen velvollisuuksia; esimerkiksi jos vuokralainen on jättänyt vuokran maksamatta tai metelöinyt yöaikaan. Jos asukas ei muuta toimintaansa, se voi johtaa vuokrasopimuksen purkamiseen.

Vuokrasopimuksen purkaminen

Vuokrasopimuksen purkaminen tarkoittaa sitä, että vuokrasuhde päättyy välittömästi. Vuokrasopimuksen voi purkaa vuokralainen tai vuokranantaja silloin, kun vuokrasopimusta tai lakia on vakavasti rikottu.

Vuokralainen voi purkaa sopimuksen esimerkiksi silloin, jos asunnosta tulee terveysongelmia tai vuokranantaja ei korjaa olennaisia puutteita asunnossa.

Vuokranantaja taas voi purkaa sopimuksen ilman varoituksen antamista, jos vuokralainen ei maksa vuokria. Vuokranantaja voi purkaa myös sopimuksen esimerkiksi silloin, jos vuokralainen ei huolehdi asunnosta tai jos hän rikkoo järjestyssääntöjä esimerkiksi metelöimällä. Tällaisessa tilanteessa vuokranantajan on annettava vuokralaiselle ensin kirjallinen varoitus.

Häätö

Häätö tarkoittaa sitä, että asukas joutuu muuttamaan asunnosta pois pakolla. Vuokranantaja voi hakea vuokralaiselle häätöä, jos vuokralaisen vuokrasopimus on irtisanottu tai purettu mutta vuokralainen ei suostu lähtemään asunnosta. Häätö on lakiin pohjautuva toimenpide.

Vuokranantaja voi hakea vuokralaiselleen häätöä silloin kun vuokralainen ei maksa vuokria tai jos hän rikkoo vuokrasopimuksen sääntöjä. Häädön voimaantulo vaatii aina oikeuden päätöksen, eli vuokranantajan täytyy hakea oikeudelta lupaa häätöön.

5. Tietoa sosiaaliturvasta

Sosiaaliturva

Sosiaaliturva tarkoittaa järjestelmää, jonka tarkoitus on turvata Suomessa asuville ihmisille riittävä toimeentulo ja huolenpito kaikissa elämäntilanteissa. Sosiaaliturvaan kuuluu laissa määritetyt sosiaalipalvelut ja erilaiset rahalliset tuet, eli etuudet. Sosiaaliturva rahoitetaan pääasiassa verorahoilla.

Sosiaalipalvelut

Sosiaalipalvelut ovat kunnan palveluja, joka edistävät kunnan asukkaiden hyvinvointia ja tukevat ihmisiä haastavissa elämäntilanteissa. Sosiaalipalveluista saa apua ja neuvoja esimerkiksi silloin, jos perheessä on vammainen henkilö, perheessä tapahtuu äkillinen kriisi, tai jos henkilö on juuri muuttanut Suomeen toisesta maasta.

Aikuissosiaalityö

Aikuissosiaalityö tukee aikuisia elämässä silloin, kun heillä on vaikeuksia. Vaikeudet voivat olla haasteita asumisessa, omien asioiden hoitamisessa tai toimeentulossa. Aikuissosiaalityö on osa sosiaalipalveluja.

Maahanmuuttajapalvelut

Maahanmuuttajapalveluissa autetaan ja neuvotaan vasta Suomeen muuttaneita asumisessa, omien asioiden hoitamisessa ja toimentulon liittyvissä asioissa. Maahanmuuttajapalvelut voivat olla osana sosiaalipalveluja.

Sosiaaliturva

Sosiaalipalvelut

Kela

Toimeentulotuki

Ehkäisevä
toimeentulotuki

Täydentävä
toimeentulotuki

Perustoimeentulotuki

Kansaneläkelaitos=Kela

Kansaneläkelaitos eli Kela, on Suomen valtion laitos. Sen tehtävä on huolehtia sosiaaliturvan maksamisesta Suomessa asuville heidän eri elämän tilanteissaan. Kelan hoitamaan sosiaaliturvaan kuuluu esimerkiksi erilaisia rahallisia tukia, eli etuuksia. Kelan maksamia etuuksia ovat esimerkiksi lapsilisä ja asumistuki.

Etuus

Etuus on rahallinen tuki, jota maksaa esimerkiksi Kela. Etuuden tarkoitus on auttaa sinua taloudellisesti. Etuuksia on erilaisia eri elämäntilanteisiin. Jokaisen etuuden myöntämiseen on eri perusteet. Etuudet jaetaan ensisijaisiin ja viimesijaisiin etuuksiin.

Ensisijainen- ja viimesijainen etuus

Ensisijaisella etuudella tarkoitetaan kaikkia muita etuuksia paitsi toimeentulotukea. Toimeentulotuki on viimesijainen etuus.

Ennen toimeentulotuen hakemista sinun on täytynyt hakea muut etuudet, eli ensisijaiset etuudet. Jos siltikään tulosi, varasi ja saamasi ensisijaiset etuudet eivät riitä välttämättömiin jokapäiväisiin menoihin, voit hakea toimeentulotukea.

Ensisijaiset etuudet

Vammaisetuus

Vammaisetuutta maksetaan vammaiselle tai pitkäaikaisesti sairaalle henkilölle, jotta hän selviytyisi paremmin jokapäiväisessä elämässä.

Takuueläke

Takuueläke on etuus, jota maksetaan eläkkeen saajalle, joka ei saa mitään muuta eläkettä tai jonka eläkkeen määrä on pieni.

Äitiysraha

Äitiysraha on etuus, jota maksetaan äidille silloin, kun hän synnyttää lapsen. Maksu alkaa ennen lapsen syntymää (laskettua aikaa) ja sitä maksetaan noin 4 kuukauden ajan.

Vanhempainraha

Vanhempainraha on etuus, jota maksetaan vanhemmalle silloin, kun hän hoitaa pientä lasta kotona. Vanhempainrahaa voi saada äiti tai isä. Vanhempainrahaa voi saada noin puolen vuoden ajan.

Isyysraha

Isyysraha on etuus, jota voidaan maksaa isälle, jotta hän voi hoitaa pientä lasta kotona. Isyysrahaa voi saada vain, jos isä asuu lapsen kanssa samassa kodissa. (Sinä aikana, kun isä saa isyysrahaa, hän voi hoitaa lasta osan ajasta yhdessä äidin kanssa ja osan ajasta yksin.)

Kotihoidon tuki

Kotihoidon tuki on etuus, jota maksetaan alle 3-vuotiaan lapsen hoitamisesta kotona.

Elatustuki

Elatustuki on etuus. Jos vanhempi on yksinhuoltaja, eli yksin vastuussa lapsen elättämisestä, hänellä on oikeus saada rahallista tukea lapsen toiselta vanhemmalta. Jos toisella vanhemmalla ei ole varaa maksaa lapsen elättämisestä, voi yksinhuoltaja hakea rahallista tukea, eli elatustukea Kelasta.

Lapsilisä

Lapsilisä on etuus, jota maksetaan jokaisesta Suomessa asuvasta lapsesta hänen huoltajalleen. Lapsilisä maksetaan siihen asti, kunnes lapsi täyttää 17 vuotta.

Yleinen asumistuki

Yleinen asumistuki on etuus, joka on tarkoitettu vuokran maksuun. Asumistukea voit saada silloin, jos sinun tai ruokakuntasi tulot ovat pienet. Asumistuki ei koskaan ole niin suuri, että voisit maksaa sillä koko vuokran.

Työmarkkinatuki

Työmarkkinatuki on etuus, jota voidaan maksaa työttömälle. Usein työmarkkinatukea maksetaan, kun henkilö osallistuu koulutukseen, joka auttaa häntä pääsemään työhön. Suomeen pakolaisena tulleelle ihmisille Kela voi maksaa työmarkkinatukea esimerkiksi silloin, kun hän osallistuu suomen kielen kursseille. Ennen kun voit hakea työmarkkinatukea Kelasta, sinun pitää ilmoittaa TE-toimistoon, eli Työ- ja elinkeinotoimistolle, että olet työtön.

Ruokakunta

Ruokakunta tarkoittaa yhtä henkilöä tai useampia henkilöitä, jotka asuvat samassa asunnossa. Esimerkiksi samassa asunnossa asuva perhe on yksi ruokakunta. Samassa ruokakunnassa olevien henkilöiden etuudet vaikuttavat toisiinsa. Jos asut ystäväsi kanssa samassa asunnossa ja teillä molemmilla on oma vuokrasopimus asuntoon, ette muodosta ruokakuntaa.

TE-palvelut
tjänster | services

TE-toimisto

TE-toimisto on työ- ja elinkeinotoimisto. TE-toimistossa annetaan neuvontaa ja tarjotaan koulutusta silloin, jos olet työtön. TE-toimisto myös tutkii, voitko saada rahaa työttömyyden ajalta. Se antaa asiasta lausunnon eli oman näkemyksensä esimerkiksi Kelalle. Lausunnon perusteella Kela päättää, mitä etuutta työttömälle voi maksaa.

Kulukorvaus

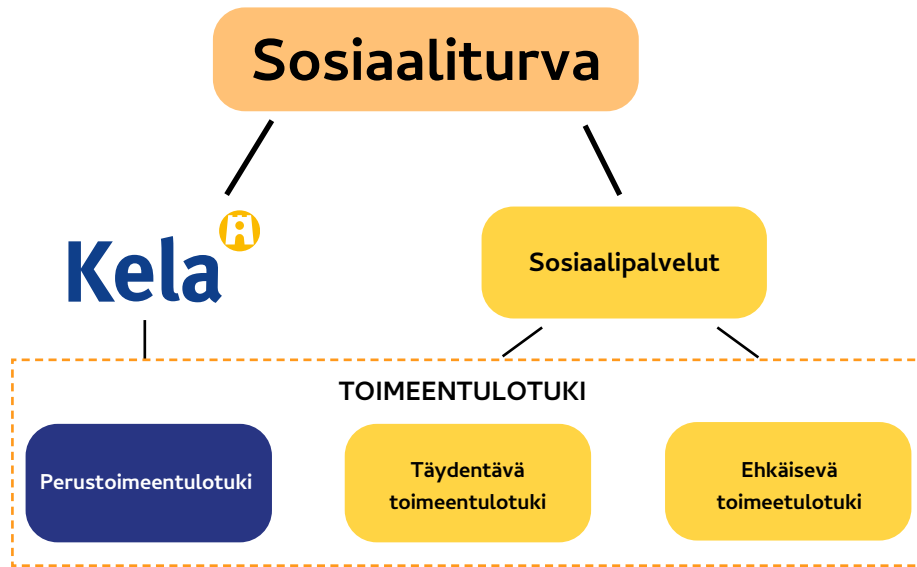
Kulukorvaus on rahasumma, joka korvaa esimerkiksi matkakuluja. Kulukorvaus korvaa sellaisia matkakuluja, joita syntyy, kun työmarkkinatukea saava henkilö osallistuu koulutukseen.

Kotoutumissuunnitelma

Kotoutumissuunnitelma tehdään vasta maahan saapuneelle henkilölle. Suunnitelma tehdään TE-toimistossa eli työ- ja elinkeinotoimistossa tai kotikunnassa. Kotoutumissuunnitelmassa sovitaan palveluista ja toimenpiteistä, jotka edistävät niitä taitoja, joita sinä tarvitset suomalaisessa yhteiskunnassa. Kotoutumissuunnitelmassa voidaan sopia muun muassa osallistumisesta suomen kielen opiskeluun.

Viimesijaiset etuudet

Perustoimeentulotuki

Perustoimeentulotuki on rahallinen etuus, jota Kela maksaa. Sinä voit saada sitä silloin, kun sinun tai ruokakuntasi tulot tai etuudet eivät riitä välttämättömiin jokapäiväisiin menoihin, kuten asumiseen ja ruokaan. Perustoimeentulotuki on viimesijainen etuus. Toimeentulotukea varten tehdään aina **laskelma** ruokakunnan käytettävissä olevista rahoista.

Täydentävä toimeentulotuki

Täydentävä toimeentulotuki on etuus, jota voi hakea silloin, jos henkilöllä tai perheellä on pitkittynyt vaikea rahallinen tilanne. Täydentävää toimeentulotukea voi hakea joihinkin erityismenoihin. Erityismeno voi olla esimerkiksi pyykinpesukoneen ostoon silloin, jos talossa ei ole pyykitupaa. Kunnan sosiaaliohjelmaa arvioi, onko henkilöllä oikeus täydentävään toimeentulotukeen.

Ehkäisevä toimeentulotuki

Ehkäisevä toimeentulotuki on etuus, jota henkilö voi hakea, kun hän on saanut päätöksen perustoimeentulotuesta. Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on ehkäistä henkilön tai perheen ongelmien kasvamista. Kunnan sosiaaliohjelmaa arvioi, onko henkilöllä oikeus ehkäisevään toimeentulotukeen.

Toimeentulotuki laskelma

Jotta oikeus perustoimeentulotukeen voidaan selvittää, Kela tekee laskelman hakijan (ruokakunnan) tuloista ja varoista, eli säästöistä ja omaisuudesta, sekä menoista. Kun ruokakunnan kaikki tulot on listattu, vähennetään niistä kaikki laissa määritetyt pakolliset perusmenot (asuminen, päivahoito, reseptilääkkeet, jne.). Tämän jälkeen henkilölle (ruokakunnalle) pitäisi jäädä laissa määrätyn summan, eli perusosan verran rahaa. Jos henkilölle (ruokakunnalle) ei jää tätä summaa, maksetaan hänelle toimeentulotukea niin paljon, että tämä summa täyttyy. Laskelma löytyy perustoimeentulotukipäätöksestä.

Perusosa

Perusosa on toimeentulotukilaskelmassa käytetty termi. Sillä tarkoitetaan laissa määritettyä rahasummaa, joka jokaisella tulisi jäädä kuukaudessa käyttöön perusmenojen maksamisen jälkeen. Perusmenoja ovat muun muassa asumiseen liittyvät menot, lääkärimaksut, reseptilääkkeet sekä päivähoitomaksut.

Maksusitoumus

Maksusitoumus on dokumentti, jonka avulla henkilö voi ostaa tietyn tuotteen tai palvelun. Maksusitoumuksen käyttäjä ei itse tällöin maksa myyjälle rahaa, vaan myyjä saa rahat maksusitoumuksen antajalta. Kela voi esimerkiksi antaa maksusitoumuksen silmälasien ostoa varten. Maksusitoumus voidaan antaa myös sähköisesti esimerkiksi lääkkeisiin.

Tiliote

Tiliote on dokumentti, josta selviää oman pankkitilin rahataapaukset. Tiliotteesta **näkee paljonko tilillä on rahaa**, mistä raha on tilille tullut ja mihin rahaa on käytetty. Tiliotteen saat omalta pankilta. Jos haet toimeentulotukea, sinun täytyy toimittaa hakemuksen liitteenä tiliote.

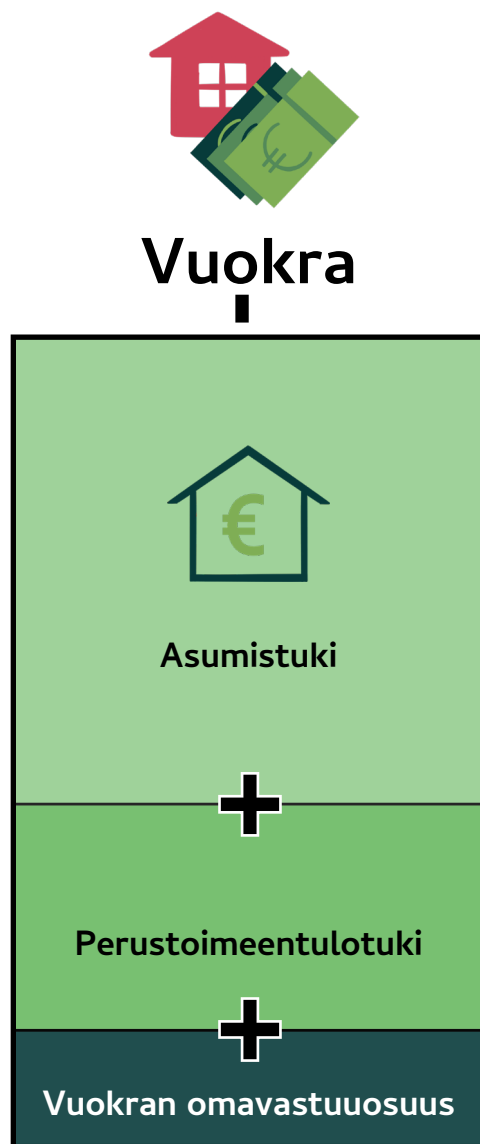
Vuokran maksu ja perustoimeentulotuki

Kohtuulliset asumismenot

Kela on määritellyt sen, mitkä ovat sopivan suuruisia eli kohtuullisia asumismenoja henkilölle, joka saa perustoimeentulotukea. Asumismenoja ovat esimerkiksi vuokra ja vesimaksu. Kohtuullisten asumismenojen suuruuteen vaikuttaa perheen koko ja kotikunta. Jos vuokrasi on suurempi kuin Kelan määrittämät kohtuulliset asumismenot, Kela ei huomioi laskelmissaan kohtuullisen rajan ylittävää osaa vuokratasi. Toisin sanoen, vaikka vuokrasi ylittää kohtuullisten asumismenojen rajan, saamasi etuuden määrä ei kasva.

Vuokran omavastuuosuus

Vuokran omavastuu on se osuus vuokrasta, jota asumistuki ei korvaa. Henkilö maksaa itse tämän osan vuokrasta vuokranantajalleen. Jos saat asumistuen lisäksi perustoimeentulotukea, voi Kela maksaa asumistuen ja perustoimeentulotuen suoraan vuokranantajan tilille, jos itse haluat niin. Mikäli asumistuki ja perustoimeentulotuki eivät yhdessä riitä koko vuokran maksamiseen, sinun täytyy itse maksaa tililtäsi se summa vuokrasta, joka jää puuttumaan. Tämän summan maksamiseen voit käyttää palkkatulojasi tai muita etuuksia, joita saat.

Huomioi nämä asiat jos saat etuuksia

Palkka

Palkka on rahasumma, jonka työnantaja maksaa työntekijälle tehdystä työstä. Palkka maksetaan tilille ja siitä vähennetään automaattisesti verot.

Jos teet työtä ja saat palkkaa, ilmoita siitä Kelaan, sillä se vaikuttaa saamiisi etuuksiin.

Veronpalautus

Suomessa melkein kaikista tuloista vähennetään automaattisesti jokin summa verona. Joka vuosi Verohallinto laskee, oletko maksanut veroa oikean määrän. Jos olet maksanut liikaa veroa, Verohallinto palauttaa ylimääräisen veron tilillesi.

Veronpalautus vaikuttaa myös etuuksiin, esimerkiksi toimeentulotukeen. Jos saat paljon veronpalautusta, se voi vähentää toimeentulotuen määrää usean/monen kuukauden ajan.

Tuen takaisinperintä

Tuen takaisinperintä tarkoittaa sitä, että Kela pyytää takaisin maksamiaan etuuksia silloin, kun niitä on maksettu liikaa. Takaisinperintä voi tapahtua esimerkiksi silloin, jos perheesi asumisessa, työskentelyssä tai tuloissa on tapahtunut muutoksia, joista et ole ilmoittanut Kelaan.

Muutokset perheessä vaikuttavat maksettavien etuuksien määrään.

Maksuongelmat

Eräpäivä

Eräpäivä on laskun viimeinen maksupäivä. Jos et pysty maksamaan laskua viimeistään eräpäivänä, voit yrittää sopia uudesta eräpäivästä laskun lähettäjän kanssa.

Maksumuistutus / maksukehoitus

Maksumuistutus tai maksukehoitus on laskun perijän lähettämä kirjallinen ilmoitus laskun maksajalle siitä, ettei laskua ole maksettu eräpäivään mennessä. Voit saada useampia muistutuksia silloin, jos et ole maksanut laskua. Jokainen muistutuskirjeen lähettäminen maksaa ja näin myös laskun kokonaissumma kasvaa.

Maksuhäiriömerkintä / luottotietomerkintä

Suomessa on koko maan laajuinen rekisteri, johon kirjataan maksuhäiriömerkintöjä. Maksuhäiriömerkintä syntyy, jos et maksa laskua muistutuksista huolimatta. Maksuhäiriömerkintä voi tehdä elämästä vaikeaa, esimerkiksi asunnon tai puhelinliittymän saaminen voi olla vaikeaa.

Maksusuunnitelma

Maksusuunnitelma tehdään silloin, jos on syntynyt velkaa, eikä velkaa voi maksaa kerralla kokonaan pois. Maksusuunnitelmassa sovitaan velkaa perivän osapuolen kanssa siitä, miten velka maksetaan takaisin osissa. Jos esimerkiksi Kela on maksanut sinulle liikaa etuutta, se perii liikaa maksetut etuudet takaisin. Jos et pysty kerralla maksamaan velkaa takaisin, voit sopia takaisin maksusta Kelan kanssa eli tehdä maksusuunnitelman Kelan kanssa.

Rahoitus:

TURVAPAIKKA-,
MAAHANMUUTTO- JA
KOTOUTTAMISRAHASTO

Euroopan unionin tuella

Yhteistyössä:

www.sininauhasaatio.fi